

Statsbudsjettet 2026

Høringsinnspill fra Norsk bibliotekforening ang. Prop. 1 S (2025–2026) For budsjettåret 2026 under Arbeid- og sosialkomiteen

Norsk bibliotekforening organiserer fag- og forskningsbibliotek, skolebibliotek og folkebibliotek og har både personlig medlemskap og institusjoner som medlemmer. I dette høringsinnspillet vil vi peke på Helsebiblioteket. I tillegg en refleksjon rundt lesingens plass i folkehelse- og beredskapsarbeidet.

Tittel: Bibliotek som arena for inkludering, grunnleggende ferdigheter og mestring

Grunnleggende ferdigheter

«Å beherske grunnleggende ferdigheter som lesing, skriving, muntlig kommunikasjon, regning og bruke digitale verktøy er en forutsetning for å delta i store deler av arbeids- og samfunnslivet,» skriver Regjeringen.

15 prosent av voksne i Norge har svake leseferdigheter (nivå 0 og 1), og PIRLS og PISA-undersøkelser viser nedgang for barn og unge. Det er nødvendig å rette inn tiltak mot hele befolkningen. Bibliotekene treffer hele befolkningen, gjennom hele livet, og kan spille en viktig rolle.

Leseløftet angår arbeidslivet

Synkende lesekompetanse har direkte innvirkning på deltakelse i samfunnet, på muligheten til å delta i arbeidslivet, til tilknytning, og til unges muligheter til å komme inn og bli værende i arbeidslivet.

Det er nødvendig med en satsing på lesing hos voksne. Leseløftet fra Regjeringen bør også inkludere voksne, og sikre en helhetlig tilnærming for å også jobbe for voksnes tilhørighet. Voksne er rollemodeller, og det er sammenhengen mellom lesing hos

voksne og motivasjon hos barn. Skal vi skape flere lesere må det bygges lesekultur, slik Regjeringen selv understreker. Kultur kan ikke skapes hos enkeltgrupper, men må favne bredt. Arbeidslivet bør inngå som en del av Regjeringens lesesatsing.

Forslag til merknad:

Stortinget ber Regjeringen inkludere voksnes lesing i framtidig lesesatsinger og arbeid med Leseløftet framover. 5 millioner settes av til tiltak rettet mot voksne.

Biblioteket som inngang til arbeid

Bibliotekene er viktige arenaer for inkludering og som en lavterskel møteplass. I tillegg jobber mange bibliotek direkte med jobbsøking, CV-hjelp, leksehjelp for voksne, arbeidstreningstiltak, og konkrete samarbeid med NAV eller andre jobbsøkertiltak. På biblioteket kommer ulike prosjekter i kontakt med ungdom, og ansatte på biblioteket er tilretteleggere og bidrar med overføringskunnskap. Som eksempel har bibliotekene i Oslo kommune i flere år vært en viktig arena for sommerjobber for ungdom i samarbeid med bydelene. Lignende tiltak finnes over hele landet.

Tidlig innsats sparer millioner

NAV regner med at hver ungdom som faller utenfor koster samfunnet i snitt 15 millioner kroner, og stadig flere ungdommer havner utenfor jobb og utdanning. Tidlig innsats, forebygging, og styrking av tilhørighet og fellesskap på arenaer som er tilgjengelige kan gjøre stor forskjell.

Digitale barrierer – biblioteket avgjørende arena og kompetanse

Den raske digitale utviklingen er en utfordring for enkelte. Alle bibliotek bruker ressurser på digital veiledning. Noen gjennom konkrete og finansierte tiltak, andre fordi biblioteket er ett av få åpne steder, der det er mulig å komme med uformulerte spørsmål. Når andre offentlige etater (som NAV, som omtalt i kap. 604) i større grad digitaliserer tjenester, øker trafikken og spørsmål til bibliotekene. De som sliter med digital tilgang kommer til

biblioteket, som er åpent, der det er mennesker. Dette opplever bibliotek over hele landet.

Bibliotekene må inn i en samlet forståelse av det digitale veiledningstilbudet lokalt. I dag bruker folkebibliotek ressurser på søknader, prosjekter og rapportering som tar tid fra den faktiske digitale veiledningen. Samarbeid mellom offentlige virksomheter, organisasjoner og kommunenes førstelinje, bibliotekene, er nødvendig. Det krever samarbeid på flere nivåer, og en forståelse av arbeidsdeling.

Regjeringen foreslår en tilskuddsordning på 8 mill. kroner til et hjelpe- og rettledningstilbud til innbyggere med manglende digitale ferdigheter. Folkebibliotek er en naturlig arena for slike tilbud.

Forslag til merknad:

Stortinget ber Regjeringen sikre at bibliotek innlemmes og kompenseres for arbeid med digital veiledning i tilskuddsordning til hjelpe- og rettledningstilbud til innbyggere med manglende digitale ferdigheter.

Helhetlig, forebyggende sosialt arbeid

Helhetlig forebyggende innsats er viktig, slik det er beskrevet i Program forebygging. Folkebibliotekene er en viktig arena, og har god kjennskap til lokalmiljøet, tjenester, muligheter, frivillighet og nettverk. De har også høy tillit, og kan bidra i arbeidet med helhetlig tilnærming. Det krever samhandling lokalt, regionalt og nasjonalt.

Flere steder er samarbeidet mellom bibliotekene og NAV krevende. Ved å jobbe sammen vil det gi bedre tilbud til brukerne. Det er imidlertid nødvendig med tydelige rammer og forventninger, der det i dag er utydelig, og oppleves belastende.

Sosial inkludering: Kap. 621, post 70

Regjeringa vil opprette en tverrsektoriell tilskuddsordning til kommuner for forebyggende tiltak for barn og unge, som er omtalt nærmere i Barne- og familiedepartementets budsjettforslag. I en slik helhetlig tilnærming vil bibliotekene

være viktige arenaer og møteplasser, og det bør sikres at folkebibliotek inngår i denne satsingen og i det videre arbeidet med utforming av ordningen.

Forslag til merknad:

Stortinget ber Regjeringen sikre at bibliotek omfattes av planlagt tverrsektoriell tilskuddsordning til kommuner for forebyggende tiltak for barn og unge.

Sendt inn: 21.10.25

Helene Voldner

Leder, Norsk bibliotekforening